

Soós Andrea

Provizórikus építészet

Ideiglenes terek Rajk László munkásságában

Doktori értekezés

Témavezető: Beck András PhD

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Doktori Iskola
Művészettudomány PhD

New York, NY, Egyesült Államok, 2025

Tézisek

1. Rajk László munkásságát az 1970-es évektől kezdve a koncepció, az elmélet és a rajz hármassága határozta meg. Az elemzés az *5 terv* (1977) című műből kiindulva a konceptuális művészet és az építészet határterületén vizsgálja az életmű első két évtizedét.
2. Az orosz konstruktivizmus Rajk műveire gyakorolt hatása az 1970-es évek végétől meghatározó volt és az orosz avantgárd 1960-as évek végétől növekvő nemzetközi népszerűségével, műkereskedelmi konjunktúrájával és művészettörténeti újrafelfedezésével is összefügg.
3. Rajk korai munkássága nem pusztán a magyar neoavantgárd kontextusába illeszkedett, hanem az építészet társadalomkritikai potenciálját kiélező, az épített környezetet elméleti kérdésként kezelő nemzetközi trendekhez is kapcsolódott.
4. Az építőipar elsődleges feladata Magyarországon 1970 és 1979 között a lakáshiány enyhítése volt, amelyet főként gyors ütemű, házgyári lakásépítéssel igyekeztek megoldani. Mivel az állami tervezőirodákban nem volt tér a kísérletezésre, Rajk és más építészek számára a filmes díszlettervezés és a kísérletező szellemű rendezőkkel való együttműködés jelentett alternatívát.
5. Az értekezés a provizórikus építészet fogalmán keresztül értelmezi Rajk ideiglenes tereinek társadalom- és környezetformáló erejét. A dolgozat mellett érvel, hogy Rajk munkássága nem kizárólag politikai aktivizmusa és a szocializmus alatt cenzúrázott tevékenysége miatt bizonyult mulandónak, hanem azért is, mert művészete eredendően konceptuális jellegű volt.